

ЛІТЕРАТУРА

1. Крип'якевич І. Історія української культури / І. Крип'якевич. – Київ: Либідь. – 1994. – 650 с.
2. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури : Навчальний посібник / В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська; Науковий редактор В.М. Шейко. – К.: Кондор. – 2006. – 257 с.
3. Андріанова Н. Шляхи розвитку українського театру / Н. Андріанова. – Київ : Знання. – 1960. – 40 с.

Олена Сорокіна,
студентка 4 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **О.С. Авдєєва,**
к.і.н., доцент (БДПУ)

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК БЕРДЯНСЬКОГО ТЕАТРУ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)

Актуальність. Одним із чинників, що впливали на культуру населення Бердянська, був театр. Театр був чи не одним культурним осередком міста який об'єднував декілька видів мистецтва та формував світоглядні орієнтири. Театр поширює культурні та духовні надбання народу, його ментальні особливості. Тому на прикладі театру можна простежити естетичні та культурні смаки різних верств населення, щодо проведення дозвілля.

В період кін. ХІХ – поч. ХХ ст. театр був важливим ідеологічним чинником, він сприяв консолідації громад, формуванню моральних цінностей. Історію Бердянського театру ми знаходимо на шпальтах періодичних видань міста та спогадах очевидців. Саме відсутність комплексних досліджень з цієї теми дає змогу визнати її актуальність і розгортає перспективи на ґрунті історичні розвідки, присвячені Бердянському театру в соціокультурному житті України.

Ступінь розробленості теми. Особливості розвитку театрального мистецтва в м. Бердянську висвітлено у розвідках сучасних дослідників: В. Константинової, І. Лимана, Є. Милько, В. Михайличенка, Є. Денисова, Н. Тишакова, Л. Ноздріної. Цінні відомості про діяльність бердянського театру містяться у статтях В. Константинової та І. Лимана, яким на основі архівних та опублікованих джерел вдалося відновити театральне життя Бердянська, благодійну діяльність акторів, висвітлити переваги і проблеми, існуючі в театральному розвитку міста.

Сутність дослідження. В період другої половини ХІХ ст. розвиток театрального мистецтва перебував в початковому періоду. Тобто, як характеризує його Ольга Деміденко – це етап заснування театру та його діяльність на теренах регіону.

Будівля міського театру Бердянська вважалася однією з кращих архітектурних споруд міста. Зведена вона була в першій половині ХІХ ст. на кошти міського голови М. Кобозева [2, с. 163].

24 квітня 1849 р. відбулося урочисте відкриття театру. В цей день, на

його сцені було показано два спектаклі російською мовою: «Новачки в коханні», «Граф Літограф» і «Дочка російського актора». Як зазначалося в «Одеському віснику», не дивлячись на те, що приміщення розраховано лише на 400 глядачів, їх було більше [1, с. 49].

Завдяки діяльності антрепренера пана Маркова другий театральний сезон був вдалим. На його сцені почав працювати оркестр та влаштувалися маскарадні бали [1, с. 66]. Під управлінням пана Маркова, зазначає Одеський кореспондент В. Серіков, в Бердянську діяли приїжджі трупи та з'явився перший улюбленець публіки, який збирав на свої вистави повний зал, актор Зверев [4, с. 246].

В цей період розвитку бердянського театру встигли виникнути декілька видів шахрайства. Пов'язані вони були саме з тим, що роботу театрів було побудовано на громадських засадах. Зарплатню отримували рідко. Звичайні вистави не збирали і третьої частини тих грошей, які приносили афери. Такі випадки були пов'язані з благодійною діяльністю та «привабливими афішами». В цих афішах вказувалося, що приїде знаменитий актор, однак на сцені вони бачили таку «неповторно-артистичну гру», яку можна було зустріти тільки на ярмарковому балагані [3, с. 198].

Бердянський міський голова К. Константинов перевів у власність міста театр, побудований попереднім міським головою купцем М. Кобозевим. «Одеський вісник» повідомляв у зв'язку з цим у 1873 р., що за пропозицією міського голови на ремонт придбаного у приватної особи за борги театрального будинку було асигновано 2 000 рублів [1, с. 288].

Відзначимо, що в Бердянську не було професійної театральної трупи, але силами міської інтелігенції був створений аматорський колектив, вистави якого цілком задовольняли найвибагливіші смаки бердянців і користувалися незмінним успіхом у них.

Новий театральний сезон 1887 р. у Бердянську розпочався з проблем, пов'язаних з публікою. Вистави в театрі почалися 20 жовтня; глядачі байдуже ставилися до театру, спектаклі декілька раз не відбувалися у зв'язку з нестачею зборів [3, с. 249].

Висновок. Формування театральної культури Бердянську почалося з ХІХ ст., коли в регіоні з'явилися перші заїжджі акторські трупи. Відмінними рисами цього періоду стали: постійна наявність у регіоні гастролюючих труп, розвиток аматорського руху та активна благодійна діяльність акторів. Перші роки діяльності театру мали великий попит. Суспільство виділило кращого актора, заради якого ходили до театру. Але дуже швидко думка суспільства міняється. Легковажне ставлення акторів, та відсутність професійної театральної трупи, відвернуло від себе місцеве населення. Попри труднощі, що виникали, бердянський театр продовжує існувати і на цьому його історія не закінчується, а лише починається.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Кращий порт Азовського моря». Літопис історії Бердянська очима кореспондентів «Одеського Вісника» (1861–1875 рр.) // Упорядники: І. І. Лиман, В. М. Константинова. Бердянськ–Таганрог : РА «Тандем-У», 2007. 360 с.

2. Михайличенко В., Денисов Е., Тишаков Н. Бердянск: взгляд через

столетия. Бердянск : Південна зоря; Запорож'є : Дикое Поле, 2010. 448 с.

3. «Повітова столиця». Літопис історії Бердянська очима кореспондентів «Одеського Вісника» (1876–1893 рр.) // Упорядники: І. І. Лиман, В. М. Константинова. Бердянськ – Невинномиськ : РА «Тандем – У», 2007. 378 с.

4. Шовчко В. Донецкий академический драматический театр г. Мариуполя : електрон. версія. URL : <http://zabytki.in.ua/ru/566/donetskii-akademicheskii-ordena-pocheta-oblastnoi-russkii-dramaticheskii-teatr-g-mariupolya> (дата звернення: 18.03.2019).

Олена Стойловська,
студентка 4 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **Ю. Ю. Королевська,**
ст. викладач (БДПУ)

ХУДОЖНЯ САМОДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧАСТИНА БОЛГАРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я: С. ЛОЗУВАТКА

Актуальність теми. На теренах України проживає багато етносів, серед яких є і болгари. З моменту переселення болгар на простори Північного Приазов'я розпочалися суттєві зміни у житті місцевого населення. Через те, що політика нашої держави є виваженою, і сприяє добробуту і розвитку культурної та етнічної, мовної та релігійної самобутності, велике значення мають дослідження і висвітлення аспектів та особливостей болгарських культурних традицій народів Північного Приазов'я, які є вивченими не в повному обсязі.

Ступінь досліджуваності теми. Серед тих, хто зробив значний внесок у вивчення історії переселення болгар на теренах Північного Приазов'я, розвиток їх побутових процесів та особливостей культурних традицій, слід відзначити таких дослідників: Л. Паскалов, В. Мітков, С. Пачев, В. Мільчев.

Сутність дослідження. Території Північного Приазов'я, що були заселені приїжджими болгарами, ось вже більше ста років привертають увагу дослідників. Безпосередньо це стосувалося особливостей болгарської культури, яку переселенці принесли на ці землі. Із плином часу відбувається зміна культурних парадигм, під впливом подій з'являються нові цінності та спосіб світосприйняття, однак, як для болгарських переселенців, так і для сучасних людей, художня самодіяльність лишається формою задоволення естетичних потреб та можливістю самовираження. Художня самодіяльність дуже тісно пов'язана із болгарською народною творчістю.

Відмінною особливістю жителів с. Лозуватка є пошана та наслідування традицій своїх пращурів. У цьому селі існує народно-етнографічний ансамбль «Вайсал», який єдиний в Запорізькій області репрезентує болгарський автентичний фольклор (створений у 1937 році, сьогодні працює при Будинку культури с. Лозуватка Приморського р-ну Запорізької області [3]). Колектив за час свого існування завдяки художній виразності та акторській майстерності підкорив не лише сільську сцену, але